

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$8 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vsi, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2667 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$8 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2667 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oglepanju n. pr. (Dec. 31-18) poleg valnega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne utavi list.

ČAS ZA NASELJEVANJE NA NEOBDELANIH ZEMLJIŠČIH PRIHAJA.

Semintje prihajajo v javnost vesti, da je mr. Lane, tajnik za notranje zadeve, izdelal načrt za naseljevanje vojakov in delavcev po končani vojni na zemljiščih, ki jih je treba umetno namakati ali pa osušiti.

Iz tega, kar so prinesli ameriški dnevniki o stvari, si ne more nihče ustvariti jasne slike o projektiranem naseljevanju, ampak le povzroča, da nadlegujejo ljudje, ki so navdušeni za poljedelstvo, uredništva z raznimi vprašanji, na katera uredniki ne morejo odgovoriti.

Če je načrt za naseljevanje izdelan, bi bilo najumestnejše, da se pošlje vsem dnevnikom in ne samo poljedelskim strokovnim listom, da ga objavijo in tako seznaniijo z njim širšo javnost.

Fakt postoji, da se ljudstvo zanima za naseljevanje na kmetijah, in potrdijo ga vprašanja od strani čitateljev in naročnikov, prihajajoča na uredništvo.

Ljudje hočejo pred vsem izvedeti, do koliko zemljišča bodo opravičeni in pod kakšnimi pogoji. To so glavna vprašanja, poleg pa prihajajo še bolj detaljirana.

Vojna je sedaj praktično končana in industrija prehaja v normalne razmere. Prišel bo tudi čas, ko bo podpis mir in bo morje zopet prosto, da bodo ljudje potovali križem sveta.

Merodajnim faktorjem je veliko lažje na tem, da pridržijo tujezemske delavce v Ameriki kot industrijske delavce ali kot poljedelce. Če ti delavci po sklenjenem miru ostanejo v Ameriki, je največ odvisno od gospodarskih razmer. Ako bodo gospodarske razmere ugodne, tedaj se ti delavci ne bodo vrnili domov, ampak ostanejo v Ameriki.

To je važen vzrok, da se prične z naseljevanjem na zemljiščih tako hitro, kot je mogoče in se ne odlašajo z njim. Čim več delavcev in vojakov pojde na kmetijo, toliko več bo prostora za delavce v industriji. Seveda ne bo ta pojav všeč podjetnikom, kajti njih želje stremijo za tem, da je vedno veliko delavskih moči na ponudbo, ker taka ponudba pritiska na delavske mezde, da ne gredo kviško, ampak se navadno znižajo. Odhajanje delavcev na kmetijo je navidezno proti interesom industrijalcev. Pravimo "navidezno", ker ima stvar z gospodarskega stališča popolnoma drugo lice, in zato ravna merodajni faktorji pravilno, če se ne ozirajo na take želje industrijalcev.

Industrijalni delavci, ki odidejo na kmetijo, ustvarijo s svojim delom nove vrednosti na nji, obenem pa pomnože zahteve po industrijalnih produktih. Farma potrebuje obleko ravnotako kot delavec, poleg pa potrebuje še razne poljedelske stroje za obdelovanje zemljišča. On vstvarja produkte, jih prodaja na trgu, za skupiček pa kupuje industrijalne produkte, ki jih potrebuje zase, svojo družino in moderno obdelovanje svojega sveta.

Cepprav se bo poprijelo večje število industrijalnih delavcev poljedelstva, bo industrija le pridobila.

Je pa še en drug fakt, s katerim je treba računati. Do sedaj je vsako leto odhajalo večje število farmerskih sinov in deklet v industrijo, ker zanje ni bilo prostora na kmetiji, ki so seveda delali industrijalnim delavcem konkurenco in povečali armado industrijalnega proletariata. Če zvezna vlada odpre obširna zemljišča naseljevanju, bodo farmerski sinovi ostali na kmetiji in ne bodo šli v industrijo.

Poljedelstvo je ravnotako važen faktor za človeško družbo kot industrija. V Združenih državah so še obširna zemljišča, prilagodna za poljedelstvo, ki jih je treba umetno namakati ali pa osušiti s potrebnimi kanali, po katerih se odteka voda. Ali take projekte mora izvršiti vlada in ne privatne kompanije, kajti zadnje mnogo ob-

ljubijo, navadno pa ne izvrše nič, kot je pokazala pritožba naselnikov proti Great Northern družbi v državi Colorado.

S temi projekti se ne sme odlašati. Najpripravnější čas za njih uresničenje je sedaj, ko je že pričela demobilizacija armade, vojna industrija pa prehaja v mirovno, tako da nastanejo v nji kmalu predvojne razmere. Če bodo odlašali z naseljevanjem na kmetiji, da bo sklenjen mir in morje zopet prosto, se lahko dogodi, da se tujezemski delavci vrnejo v Evropo. Tedaj bo težko izvesti te projekte, ker bo primanjkovalo pridnih delavnih rok, da spremene pusta in neobdelana zemljišča v cvetoča polja.

Dopisi.

Poročilo o gibanju slovenskih demokratskih krogov na Elyu, Minnesota.

Vsled epidemije so bili vsi javni prostori kot dvorane, šole itd. zaprti, vsled tega tudi nismo mogli obdržati sej meseca novembra.

Dne 8. decembra se je vrnila seja elyjske organizacije Slov. rep. združenja. Sledeče je izvelek zapisnika o seji:

Zborovanje je otvoril br. Polajnar, ki poroča, da je dosedanj predsednik te organizacije, br. Matevž Zgone umrl na posledicah influence in pravi, da je potrebno izvoliti predsednika za tekočo sejo. Izvoljen je bil br. Polajnar. Zapisnik oktobrsk se je bil sprejet kot je bil čitan. — Novi člani se sprejmejo. — Tajnik poroča, da je dosedanj predsednik te organizacije za mesec oktober in november. Kar se je nabralo asessmenta, je bil poslan eksekutivnemu uradu SRZ. Prečita razna pisma in poročila ter izjavlja, da nekaj pisem ni mogel rešiti kot bi bilo potrebno. Za vzrok navaja bolezen, ki ga je mučila. Se mu oprostijo in njegovo poročilo se sprejme na znanje. Sklenjeno, da se naroči 50 izštev "Slovenian Review". Na dnevi red pride točka "Poročila posameznih odborov in članov." Br. Martinjak poroča o shodu dne 28. novembra, ki so ga sklicali elyjski rodoljubi. Na tem shodu je bila predložena in sprejeta resolucija, ki je bila nato poslana na razna merodajna mesta. Na shodu se je nabralo \$25.40. Ta svota je bila izročena tajniku krajevnih organizacij S. R. Z. br. Kunsteljnu. Kunstelj poroča, da je dobil iz glavnega urada petičlje za nabiranje podpisov in s tem delom se je takoj pričel. Poroča, da je dobil prostovoljne prispevke od sledečih rojakov: M. Kludnik, \$2; Lov. Zaverl, \$2; J. Kuhar nabral \$1.75; N. Kurent, asessment \$1; G. L. Brožič, asessment \$5. — Br. Judnič poroča, da se je med članstvom društva Sokol, št. 20, SNPJ., nabrala svota \$13.50, ki jo je izročil tajniku krajev. org. SRZ. — Nadzorni odbor se naroči pregledati knjige do 31. decembra in podati poročilo poslovanja na prihodnji seji. Poročila zastopnikov društev: Br. Teran pravi, da je društvo Prvi Majnik, št. 268, SNPJ., aktivno v tej organizaciji in da je na letni seji nabral \$6.10 prostovoljnih prispevkov. Br. Svete poroča, da je društvo Grintovec, št. 21, ZSZ, aktivno v org. SRZ. Se. Stira Pucelj, zastopnica društva Marija Čistega Společja, št. 120, JSKJ., poroča, da je bila meseca avgusta zadnjikrat na seji in da je nabrala nekaj prispevkov. Tajnik poroča, da dolgujejo že štiri mesece prispevke. Br. Judnič poroča, da se je udeležil seje društva Jutrjana Zora, št. 108, S. N. P. J., ki je sklenilo, da se pridruži krajev. org. SRZ. Izročil je tudi svoto \$6 prispevkov. Br. Bučar pravi, da bo od društva Rudar, št. 54, SSPZ, podal poročilo prihodnji mesec. Br. Kunstelj poroča, da je prejel asessment za mesec sept. in okt. od društva sv. Jožefa, št. 112, KSKJ. Zastopnik tega društva je bil pokojni Matevž Zgone. Kunstelj apelira na brata Zajca, naj on poroča o stvari na seji dr. sv. Jožefa. Vsa poročila se sprejmejo na znanje. — Na dnevi red pride diskuzija o splošnem položaju, o agitaciji S. R. Z. itd. K stvari so govorili Teran, Piškur, Martinjak in drugi. Povdarjali so važnost vsakega trenutka v sedanjih časih, katerih ne smemo zamuditi. Mnoge naselbine so organizirale propagando v najširšem smislu in vne se kampanje za pridobivanje sredstev. Le na ta način nam bo mogoče priti v okoli italijanski propagandi, ki ima na razpolago vse drugačna sredstva, kakor pa mi. Br. Martinjak vprašuje, kaj je z min-

nesotskimi Slovenci; ali spe, ali le žytarijo? Povdarja, da zavzema med slovenskimi naselbinami v Minnesoti mesto Ely drugo mesto in želi, da se preide na aktivnost, kakršno bi toliko števil našega naroda moralo pokazati. Po daljši obširni diskuziji je bilo sklenjeno, da je na podlagi števila elyjskih Slovencev in Hrvatov prav lahko zbrati skupaj svoto \$1000, seveda če se bodo rokajki hoteli zavzeti za stvar. Sklenjeno, da se organizira kampanja za fond \$1000. Izvoljenih je bilo dvanajst članov in članice, ki bodo vodili to kampanjo in pobirali prispevke. Na elyjske Slovence in ostale Jugoslovane pa apeliramo, naj gredo tem ljudem na roko in naj tudi žrtvujejo po svojih močeh za to stvar, kajti pomnite, če zamudimo bodočih par mesecev, to je, če ne bomo pokazali dovolj energije voditi voditi naše propagande do skrajnosti, se lahko zgodi, da bo stvar izpadla tako, da nam ne bo prav nič po volji. Krivda zato pa bo ležala na nas samih, ker se nismo hoteli zavzeti važnosti boja za bodočo usodo Slovencev in drugih Jugoslovancev. Kadar pridejo ti pooblaščeniki v vaša stanovanja, jim pojdite na roko in obhujate z njimi uljudno. Ako se oni toliko poštirovalni, da žrtvujejo čas in sredstva za naše ideje, bodite tudi vi toliko pravični napram narodu in demokraciji, da spoštujete ljudi, ki se bore za naše principe. Ako morete, darujte vsaj en dolar, če pa vam razmere količkaj dopuščajo, prispevajte več, kajti pomnite, da je slovenski narod majhen, toda če hoče kaj doseči, se mora boriti z enakimi sredstvi, kakor njegovi močnejši nasprotniki. — Odbor elyjske krajevn. org. SRZ. za leto 1919 je sledeči: John Teran, predsednik; Math Polajnar, podpreda; F. Martinjak, tajnik; Louis Bučar, zapisnikar; John Judnič, blagajnik. Nadzorni odbor: John Skušić, Mrs. Frances Pucelj in Jakob Varoga. — Seje se vrše vsako drugo nedeljo zvečer v prostorih Slovenske Čitalnice.

Rojaki! Zavzeli smo se, kakor razvidite iz tega poročila, nabrati fond \$1000 v prid propagande Slovenskega rep. združenja, od vas pa je sedaj v prvi vrsti odvisno, če bomo nabrali to svoto. Organizacija bo storila svojo dolžnost, od vas pa se pričakuje, da boste napravili svojo. Le pod tem pogojem bomo lahko stopili pred javnost z zatrdom, da so elyjski Slovenci dali toliko, kolikor se od njih v danih razmerah sploh zamore pričakovati. Ne zamudimo sedanjega časa, kajti sedaj se odločajo o usodi našega naroda. Spomnite se bojev, stoletnih bojev slovenskega naroda proti germanofilski politiki avstrijske vlade. Stotisoče kron, da milijone, so Slovenci potrošili samo v tem boju. Silne so bile te žrtve in končno — germanofilska politika bivše avstrijske monarhije je za slovenski narod odigrala svojo ulogo. Ako hočemo preprečiti enake boje v bodočnosti proti neki sili, ki bi hotela politično in gospodarsko podjarmiti del slovenskega naroda, tedaj je boljše, da že sedaj žrtvujemo nekoliko več, kar nam bo prihranilo desetletja bojev in žrtv v bodočnosti. To je dobro, da premisliti, dragi prijatelj in prijateljica. Jakob Kunstelj, tajnik.

Pueblo, Colo. — V Pueblu je influence nekoliko pojenjala, toda novi slučaj se še vedno dogajajo. Mesto je sedaj zopet oživljeno, javni prostori so odprti, toda vsi novi slučaj influence so pod strogim nadzorstvom zdravstvenih krogov.

Koliko mladih življenj je zahtevala epidemija v teh par tednih, kar se je naselila v Združenih državah? Eno poročilo pravi, da je umrlo tristo petdeset tisoč ljudi med dvajsetim in štirideset letom. Zares, to so visoke številke.

Joliet, Ill. — Industrija je tu še vedno zaposlena in delavske razmere so povoljne. Kakor znano, se je tukajšno delavstvo, zaposleno v jeklarski industriji, organiziralo v "American Federation of Labor". Kljub zaprekan, ki so jih stajali agenti družbe, se je organizacija postavila na trdno podlago in upamo, da bo tudi ostala kot trdnjava strokovno organiziranega delavstva v tem mestu.

V nekaterih tovarnah, kot v E. J. & E. Car Shop in v papirnici Wall Star delajo osem ur v dnevo. Pričakuje se, da bodo v kratkem sledile temu zgledu tudi druge tovarne, kot žičarna, velike jeklarne (rudopolnice), kjer je zaposlenih največ Slovencev, in druge. Dosedaj se ni opazilo kako vsegde do stakovkosti in upamo, da jih družbe ne bodo uvajale od drugod.

Na društvenem polju povoljno napredujemo. Na zadnji redni se-

Vojaški zdravnik James J. King pravi, da mora biti prihodnja vojna naperjena proti epidemiji španske influence. Resnično, ali ni človeštvo takorekoč v povojih na poti do razvoja? Mesto da se bje in prepira za interese posameznih krogov, naj bi se raje združilo proti resničnemu sovražniku človeške družbe.

Ako se je v kakem kraju pojavila živinska kuga, tedaj izdajo oblasti kontumace ali pa pobijejo živino, da preprečijo razširjanje bolezni. Med ljudmi se tega seveda ne more prakticirati. Če se ustavi splošni promet med mesti, bi nastalo pomanjkanje potrebščin in razširjenju bolezni bi bila vrata še bolj na široko odprta. Človeštvo mora pričeti z vojno za evolucijo. Z vojno proti ljudski nevednosti in za razširjanje izobrazbe in znanosti in za druge izboljšave družbe. Kultura in civilizacija družbe je prvi pogoj za odpravo škodljivih elementov v sistemu človeške družbe.

Če bi vsak ameriški državljani kupil en bond posojila za vojno proti epidemiji, tedaj bi lahko imeli v vsakem mestu in vsaki vasi kliniko za poučevanje ljudstva o zdravstvu in higijeni. Tudi v ljudske in višje šole, v cerkve in vse druge izobraževalne institucije se bi lahko upeljal pouk o higijeni. Če si hoče delavstvo zagotoviti boljše življenske in zdravstvene razmere, mora izvoliti v merodajne zbore ljudi, ki bodo zastopali interese širokih mas ljudstva pred vsemi drugimi. To bi seveda pomenilo radikalno spremembo sistema sedanje družbe.

Pravijo, da je vojna končana. Ali je pa to tudi res? Mi čitamo poročila, da so topovi v gotovih delih raznih držav še vedno v akciji in velike armade še vedno manevrirajo. Vojna še ni končana in še tudi ne bo tako hitro.

Med nami je zelo veliko ugibanja, razpravljanja in diskuriranja o jugoslovanskem vprašanju. Ali pa so jugoslovanske organizacije v Ameriki v stanu kaj vplivati na končno rešitev tega vprašanja? Moje mnenje je, da ne. Spor glede jugoslovanskega vprašanja med Italijani in Jugoslovani bi rešen pravilno šele tedaj, kadar v Italiji dobe kontrolo nad državo demokratični elementi, ki se zavedajo krivdnosti aneksijske in denarne buržoazne politike. Kadar bodo ti elementi, pa morda če jih imenujemo ne vem kako, dobili kontrolo nad državo ladjo Italije, bo odpal boj za posest obrežja ob Jadrannu. Vladajoči faktorji se boje takih elementov, zato tudi toliko strah in odpor proti masam demokracije.

Boj proti ruskim boljševikom se še vedno vrši. Slikali so nam jih za najnežnejše hudodelec pod solnce, za kajzerjeve služabnike itd. Ali pa je bilo vse to slikanje tudi resnično? Že sedaj so na razpolago dokazi, da je bilo mnogo pretiranosti, mnogo laži, ki so imela edini namen diskreditirati spremembo sistema sedanje družbe. Svet bo moral morda že v bližnji bodočnosti čuti razna razkritja.

Dne 12. decembra t. l. je vprašal senator Johnson iz Californije v ameriškem senatu, zakaj so ameriške čete v Rusiji in veče drugih vprašanj. Zahteval je, da se pove ameriškemu ljudstvu, kaka je resnična situacija v Rusiji. To je, kar morajo zahtevati vsi, katerim je resnica ljuba. Šele potem, ko bomo o resničnem položaju poučeni, bomo izrekli obsojbe.

Joliet, Ill. — Industrija je tu še vedno zaposlena in delavske razmere so povoljne. Kakor znano, se je tukajšno delavstvo, zaposleno v jeklarski industriji, organiziralo v "American Federation of Labor". Kljub zaprekan, ki so jih stajali agenti družbe, se je organizacija postavila na trdno podlago in upamo, da bo tudi ostala kot trdnjava strokovno organiziranega delavstva v tem mestu.

V nekaterih tovarnah, kot v E. J. & E. Car Shop in v papirnici Wall Star delajo osem ur v dnevo. Pričakuje se, da bodo v kratkem sledile temu zgledu tudi druge tovarne, kot žičarna, velike jeklarne (rudopolnice), kjer je zaposlenih največ Slovencev, in druge. Dosedaj se ni opazilo kako vsegde do stakovkosti in upamo, da jih družbe ne bodo uvajale od drugod.

Na društvenem polju povoljno napredujemo. Na zadnji redni se-

ji društva Jolietaska Zavednost, št. 115, SNPJ., smo razpravljali o potih in sredstvih za agitacijo pridobivanja članstva v naše društvo in ga s tem postavili med najmočnejša društva SNPJ. Polje v Jolietu je za pridobivanje članstva veliko, pa tudi ugodno, samo ako se bomo za stvar potrudili. Sklep društva je bil, da se da vsakemu članu (ici) \$5 nagrade, ki pridobi pet novih članov v naše društvo v prihodnjih šestih mesecih. Za to dobo je pristopni na v društvo prosta. — Na zadnji seji smo izvolili za leto 1919 sledeči odbor: Jakob More, pred.; Math Zimmerman, podpred.; Frank Zupančič, tajnik; Ferd. Ferlin, zapisnikar; Frank Hribar, blagajnik. Nadzorni odbor: Frank Strnišha, Joe Marentich, Peter Mandel. Bolniški odbor: Joe Terlep, Math Laurich in Joe Marentich. Ravnatelj: Andrej Erjavec.

Upamo, da se bo s pomočjo odbora in članstva društva naša organizacija povečala in utrdila, da bo eno najboljših in največjih društev v tem mestu.

Frank Zupančič.

East Helena, Mont. — Zimski večeri so tu in mnogo ljudi jih porabi za čitanje. Mislim, da večina čitateljev Prosvete rada čita dopise in tudi jaz se prištevam k njim. Ko opravim vsa svoja opravila, se komodno usedem k moji zimski ljubici, pa list v roke in pipo v usta. Tako brez skrbi je človek pri čitanju ob dolgih zimskih večerih, kakor kaki eks-kralji in eks-cesarji, bog jim daj dobro ali pa slabo, kakor hoče.

Tukajšnja rudopolnica je dobrj zaposlena. Rudotope sedaj v treh plavžih. Delavcev ne primanjkuje. Meseca novembra se je moralo z delom ustaviti in nekaj dni je obratoval samo en plavž radi bolezni, ki je mnogo delavcev pridržala v postelji.

Družba električne cestne železnice od East Helene do Helene je povišala vozno. Preje je bila za tja in nazaj 20c, sedaj pa 25c. Razdalja med tema mestoma je pet milj. Kara odide od tu vsako uro.

Helena je glavno mesto te države. East Helena pa je delavske mestec. Delavci so večinoma so posljeni v rudopolnice. Mnogi pošiljajo v East Heleno pisma, pozabljajo zapisati k naslovu "East" in posledica je, da je pismo poslano v Heleno. Rojakom priporočam, naj na pismih, ki jih pošiljajo strankam v tem mestu, vselej napišejo East Helena, ne pa samo Helena, kajti poštni uradi ne morejo vedeti za vaše misli, komu želite dostaviti pismo. Vse, kar poštni uradi zahtevajo od pošiljalcev pisem, so natančni naslovi in pa seveda dovoljna pošt-nina.

Tiste, katerim nisem takoj odgovoril na pisma, prosim, naj nekoliko potrpe, kajti odgovore bodo dobili v kratkem. Preje sem bil zelo zapoljen z "jago" na influence. Tri tedne v novembru sem zasledoval to zver z vsemi lovskimi pripravami, pa vedno je odnesla pete pred mojo puško. S tem neuspehom sem dobil zelo slabo spričevalo za zmožnosti "jagra", toda kaj se hoče, obesil se za to še ne bom. Mislim, da bi bil precej boljki "jager" pri lovu na dekleta, ampak gotov tudi tega nisem, poskušam pa nerad, saj veste.

V tem mesecu je podavila influence kakih trideset možkih in žensk, vendar pa je pri davljenju uničila več možkih. Med žrtvami je polovico naših rojakov. Sedaj smo jo prepodili iz naše naselbine.

S prijateljem sva med tukajšnjimi Jugoslovani nabrala 117 podpisov proti "Italijanski influence", ki želi okuziti slovenski narod in ga tako pripraviti na pot počasnega umirahja. V neki gostilni nisva dobila nobenega "jagra" proti "Italijanski influence". Nekdo se je izrazil, da smo "jugo-osi." Za božjo voljo, še s temi ušesi, ki mi jih je bog dal, sem preveč slahal; kaj bi moral se vse čuti, če bi imel slovsko ušesca. Čul sem očitajna, da smo radi Avstriji, zdaj pa bi jo radi nazaj. Kaj vse človek zve! Škoda, da niso prišli skozi naše mesto svetopisemski trije kralji, morda bi dobili v tem salunu kakega jagra, ki bi jim lahko pojasnil mnoge večje skrivnosti, kakor pa angel Gabriel. S prijateljem ja-grom sva odšla iz saluna in ko se je ozrl nazaj, je dejal, da jih gre nekaj za nami. Jaz pa sem ga zagotovil, da so še daleč, daleč z nama.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podravska.

(Nadaljevanje.)

Za to dremajočo moč poljake ljudovlade je vedel, razum Hmelničkega, tudi pokojni kralj Vlado. Radi tega se je vse življenje trudil, da bi z največjim vladarjem na zemlji začel vojko na smrt, ker samo na ta način je bilo mogoče pozvati to moč v življenje. Da bi to dosegel, ni se obotavljal kralj metati iskre na kozaki smodnik. Ali pa je bilo res namenjeno Kozakom, povzročiti to povodenj, da bi v njej končno utonili!

Hmelnički je razumel vse to, kako strašan kljub vsaj slabosti je bil upor te ljudovlade. V nerodno, razdrto in svojeglavno, kakor je bila, vdarjali so vendar najgroznejši izmed vseh — valovi turški ter se odbijali ob njo, kakor ob skalo. Tako je bilo pod Hociomom, na kar je gledal malone z lastnimi očmi. Saj je ta ljudovlada celo ob času svoje slabosti nakitkala svoje prapore na nasipih tujih stolov. Kak bo torej njen upor? Kaj vse doprinese, ko jo privedo do obupa, ko bodo morala umreti ali zmagati?

Poleg tega je bila vsaka zmaga Hmelničkega zanj nova nevarnost, ker se je bližal trenutek, ko se bo prebudil dremajoči lev, kar se toliko bolj o nemogoči dogovore. Vsaka zmaga je bila prihodnja izguba, v vsaki pijači na dnu — grenkoba. Na pla kozaki burje bi imela slediti nevihta ljudovlade. Hmelničkemu se je zdelo, da se sliči njen nem, daljni hrup.

Evo iz Velike Poljake, Prusije, rodnega Mazoviša, Malopoljake in Litve privro trume bojevnikov, — treba jim je samo spretnega poveljnika.

Hmelnički je sicer vjel hetmance; toda tudi to srečo je zakrivala usoda. Hetmani so bili izkušeni vojščaki, pa nobeden izmed njih ni bil človek, kakoršnega je zahteval ta trenutek groze, osupnenja in poraza.

Samo eden človek je mogel postati sedaj vojvoda:

Zval se je: knez Jeremija Višnjavecki.

Ravno ker so bili hetmanni vjeti, ni bilo mogoče razum njega izbrati družega. Da se to zgodi, o tem Hmelnički niti dvomil ni.

Medtem pa so v Čorsun, kjer je hetman po bitki počival, prihajali iz Zадnjepja glasovi, da se je strašni knez že dvignil iz Ljubna, da po poti ne umili zatiira vstajo, da tam, koder mimo gre, gnevajo selišča, pristave, vasi in trgi, nasprotno pa štrle kvilke krvavih kol in vislice. Strah je dvakrat, trikrat pretiraval število njegovih vojakov. Govorili so, da vodi petnajst tisoč najboljših bojevnikov, kakoršnih je bilo dobiti v poljski ljudovladi.

V kozakiem taboru so ga pričakovali vsak hip. Kmalu po bitki pod Kruto Balko se je krič: "Jarema gre!" razlegal med Kozaki ter prestrašil prostake tako, da so slepo bežali. Ta strah je dal Hmelničkemu mnogo misliti.

Imel je sedaj izbirati; ali naj nastopi z vso močjo proti knezu ter ga poišče na Zадnjepju, ali pa naj pusti nekoliko posadke po priborjenih ukrajinskih gradovih, sam pa se zapraši v globel ljudovlade?

Pohod na kneza je bil nevaren. Ker bi imel opraviti s tako proslavljenim vojskovodjem, znal bi Hmelnički, navzile prevari svojih moči, biti v večji bitki vendar le premagan in takrat bi bilo h krati izgubljeno vse. Prostaki, katerih je bilo ogromna večina, so že pokazali, da beže samo na ime kneza Jeremije. Njemu je bilo še treba časa, da jih prenapreži v vojščake, kateri bi mogli nasprotovati knezovim polkom.

Drugič pa bi se knez brčias veči bitki umikal ter se samo branil v gardovih s posamičnimi oddelki; taka borba bi pa lahko trajala mesec in leta; v tem času bi nabrala ljudovlada brezdvomno nove moči ter prihitela knezu na pomoč.

Hmelnički je torej sklenil, da pusti Višnjaveckeja na Zадnjepju, sam pa se vtrdi na Ukrajini, vredi svoje moči, katere bodo prisilile ljudovlado, da se spusti z njim v dogovor. Računal je, da bo knez pri gašenju vstaje že na Zадnjepju samem potratil dosti časa in potreboval v ta namen vse svoje moči; sam bo pa imel proste roke. Vstaja samo pa je hotel podžgati s tem, da bo od časa do časa pošiljal pozamezne polke prostakom v pomoč.

Konečno je se sodil, da mu bo mogoče mamiti kneza z dogovori ter tako stvar zavleči in čakati, dokler se njegove moči ne skrhajo. Misleč na vse to, spomni se Skretuskega.

Nekoliko dni po bitki pri Krutej Balki, ravno onega dne, ko se je razknil med prostaki strah, ukaže ga pripeljati pred se.

Zaslil ga v starostovej hiši v navzočnosti jedinega gospoda Krečovskega, ki je bil Skretuske-mu že davno znan. — Pozdravi ga ljubeznivo in čeravno ne brez zvestosti primerne sedanji njegovej stopnji, reče:

"Gospod poročnik Skretuski! za uslugo, katero si mi akazal, odkupil sem te od Tuhaj-beja in obljubil ti svobodo. Dam ti pernač^{*)}, da boš mogel svobodno naprej, ko bi te srečala kaka vojaška krdela. Dobiš pa tudi stražo, da se ubraniš prostakom. Lahko se vrneš k svojemu knezu."

Skretuski molči. Nasmehljaj vesolja se ni pokazal na njegovem licu.

"Moreš li takoj iti na pot, ker vidim, da ti bolezen gleda iz oči!"

Gospod Skretuski je bil res kakor senca. Rane in poslednji dogodki so potlačili tega krepkega moča, da je izgledal tako slabo, kakor bi ne obetal več doživeti drugega jutra. Lice mu je za-

*) Pernač je kozakiška polkovniška bujava, ki je nadomeščala med Kozaki spremano pismo.

rumenelo in črna, že davno ne pristržena brada, kazala ga je še bolj nadložnega. Vse to je prihajalo od notranjih muk. Vitez, toliko da se ni vjedel. Ko so ga vlekli za kozakiškim taborom, bil je priča vsemu, kar se je na poti iz Siša sem zgodilo. Videl je sramoto in poraz ljudovlade, videl hetmane vjete, videl kozakiške zmage, piramide, postavljene iz odsekanih glav padlih vojakov, videl plemiče občene za rebra, odrezane prsi žensk, okrunjenje devic, videl obup srčnosti, toda tudi nečimnost strahu, — videl vse, pretrpel vse in trpel toliko več, ker se ga je polastila grozna misel, da je sam prvi povzročil to neizgodo, ker on in nihče drugi, je odrezal vrv Hmelničkemu. Ali se je mar smel krščanski vitez nadejati, da rešitev bližnjega obrodi tad sad? Zato je bila njegova bolečina brez mere.

Ko se je vprašal, kaj se godi s Heleno, ter mislil, kaj bi se moglo zgoditi, če jo je zla osoda zadržala v Rozlogih, stezal je roki proti nebu ter klical z glasom, ki se je tresel obupa: "O Bog, vzemi vendar že mojo dušo, ker jaz imam tu več nego sem zaslužil!" Na to pa se je zgrozil, pomislil, da greši ter padal na obraz in prosil rešenja, odpusčenja in usmiljenja za domovino in za onega nedolžnega golobčka, ki je nemara tam zaman klical Boga in njega na pomoč. Kratko rečeno, prebolel je toliko, da ga sedaj ni prav nič oveselila podarjena mu svoboda; ta zaporočki hetman, tasmagoslavac, ki je hotel biti velikodušen, skazoval mu svojo ljubezen, mu že nikakor ni ugodil, tako, da se je Hmelničkemu, opazivšemu to, zamračilo čelo, zato reče:

"Požuri se vendar in okoristi se z mojo ljubeznijo, da se zopet ne premislim. Moja značajnost in zaupljivost v dobro stvar dela me tako neprevidnega, da si jednega sovražnika prihranim, ker dobro vem, da se boš še boril z menoj."

Gospod Skretuski odvrne:

"Če bo le Bog dal moči!"

In pogledal je tako Hmelničkega, da bi mu pogledal v globel duše. Hetman, ki ni mogel prenesti tega pogleda, obrne oči v tla ter reče še čez nekaj časa:

"Nič ne dě. Premogočen sem že, da bi se brigal za bolehlave. Povej knezu, svojemu gospodu, kaj si tukaj videl, ter ga posvari, naj se nekoliko manj oblastno vede. Sicer bo konec moje strpljivosti in šel ga bom sam obiskat na Zадnjepju, če tudi ne vem, mu bo li všeč moj obisk."

Skretuski molči.

"Rekel sem in ponavljam še enkrat", nadaljuje Hmelnički, "da ne z ljudovlado, marveč z oblastniki se bom bojeval; med temi je knez jeden prvih. On je moj in naroda ruskega sovražnik, odpadnik naše cerkve in okrutnik. Čujem, da vstajajo s krvjo gasi; naj torej pazi, da svoje ne prelije."

Tako govorec razvnelal se je čedalje bolj; kri mu je jeja kar siliti v glavo in iz oči mu je žare plamen. Videti je bilo, da ga prevzema jeza in zloba, v takem stanu je popolnoma zgubil pamet in zavest.

"Krivonosu ukažem, da mi ga na vrvi pripelje," kriči. "Pod noge si ga položim, po njegovem hrbtu bom sedal na svojega konja!"

Skretuski je gledal zaničljivo razljutenega Hmelničkega. Potem pa odvrne mirno:

"Zmagaj ga poprej!"

"Jasno velmožni hetman!" reče Krečovski,

"naj vendar ta ošabni plemič že odide; ne spodobi se tvojemu dostojanstvu, da se jeziš nad njim. Ker si mu obljubil prostost, misli sedaj še, da ne boš ostal mož beseda, ali pa poslušal njegovo opominjevanje."

Hmelnički se zavé. Še nekoliko je zarohnel, potem pa reče:

"Naj gre; bo vsaj vedel, da Hmelnički dobro z dobrim plačuje. Dajte mu, kakor sem rekel, pernač in štirideset Tatarjev, ki naj ga spremijo do tabora."

Na to, obrnivši se k Skretuske-mu, doda:

"Ti pa vedi, da sva se pobotala. Prikupil si se mi navzile tvoji ošabnosti; če pa prideš še enkrat meni v pest, ne izviješ se več."

Skretuski in Krečovski oddideta.

"Ker te je hetman spustil od sebe zdravega," reče Krečovski, "da lahko greš, kamor ti je všeč, svetujem ti, ker sva stara znanca, odtegni se stran, ako hočeš v Varšavo, ne pa na Zадnjepju, ker od tod živa vaša noga ne uide. Če si pameten, prestopi k nam; pa vem, da je brezuspešno s teboj govoriti o tem. Dospel bi visoko, kakor mi do spemo."

"Na vislice," zamrmra Skretuski.

"Niso mi hoteli dati starostva litinskega, sedaj si jih pridobim ne eno, marveč deset. Izgnati hočemo gospoda Konecpoljske in Kalinovske, Potoeke in Ljubomirake, Višnjavecke in Zaslavake ter vse plemstvo. Njih imetje si razdelimo, saj mora biti to po volji božji, ker nam je dal že dve tako slavni zmagi."

Skretuski ni slisal, kar mu je pravil polkovnik; zamislil se je v nekaj drugega. Ta nadaljuje:

"Ko sem po bitki in naši zmagi videl v Tuhaj-bejevem šotoru mojega gospoda in dobrotnika velmožnega kraljevega hetmana zvezanega, začel me je takoj zmerjati z nevaležnikom in Judežem. Rekel sem mu: Jasni velmožni vojvoda, ne smatraj me nevaležnikom. Ko zasledim enkrat tvoje gradove in posestva, — obljubi mi samo, da se ne boš upiral — vzamem te za podstarosta. Ho! ho! Tuhaj-bej si napolni mošnjo z denarji teh ptičev, katere je vjel in jih radi tega redl. Ko bi tega ne mislila, že davno bi se s Hmelničkim drugače pogovarjala z njimi. Toda evo! voz je zate pripravljen in Tatarji tudi. Kam torej hočeš iti?"

"V Čehrin."

"Kakor si postelješ, tako boš ležal. Tatarji te spremijo, če hočeš naravnost v Ljubno. Tako jim je ukazano. Skrbi samo, da jih tvoj knez ne dá natakati na kole, kar bi gotovo učinil s Kozaki. Radi tega so ti dali Tatarje. Hetman je tudi ukazal, da ti dajo tvojega konja. Ostani zdrav ter nas ohrani v blagem spominu. Pozdravi tudi kneza v hetmanovem imenu; če boš ugnil, pa mu prigrvarja, naj se pride poklonit Hmelničkemu. Nema mu prizaneso. Ostani zdrav!"

Deseti brat.

ROMAN.

Spisal Josip Jurčič.

(Nadaljevanje.)

"Naša Manica ni tako neumna! Kar prvemu se ne bo obesila na vrat. Saj ve, kdo je ona in kaj je naš učitelj."

"Saj veš, kaj je mladost. Ko si bila ti mlada, tudi nisi imela Boga ve kaj modrosti."

Žena se zasmije in odgovori: "No, posebnih neumnosti in norosti mi menda ne moreš očitati iz mojih prejšnjih let. Premalo premislil, kaj izrečeš."

"Živa si bila kakor večina žensk."

"Pa bi bil iz manjšine eno mrtvo izbral. Jaz te nisem snubila, saj si ti mene," reče ženica smejaje se.

"Nič se ne huduj, žal mi ni bilo nikdar, da sem te snubil. Na Manico pa moraš paziti, da bo tudi ona lahko enkrat tako rekla."

"Ko si si že enkrat v glavo vbil, kar menda ni nič, bodem gledala in kmalu boš izvedel, da res ni nič."

"Pa dekletu ni treba ničesar praviti. Ako bi bilo kaj res, ga bom odpravil zlepa in tiho od hiše, davi ga imam prav rad. Fant prav dobro uči in uboga ga skoro bolj kot mene. Zato prav želim, da bi bil mladenič pameten."

Rekli pogani gospodar luč in se spravi spat. Dolgo pa sta še oči in mati ugalila o otrocih, o družini in o drugih rečeh, preden sta zaspala.

Tam v drugi sobici pa je čulo mlado uho vsako besedico. Deklica, o kateri sta se skrbna roditelja pogovarjala, ni spala. Ko sta stara dva utihnila, ji je prišla iz lepega očesa grenka solza ter kanila na belo rjuho, solza, ki jo je rodila in očela ljubezen, vir sladkega veselja in bridke bolečine. Misli so se ji podile po vroči glavici in skrb je s tesnim preveslom objemala boječe srce. Malo pred dnem šele so se zatisnile trudne oči in v sanjah so se čudovito razpletale reči, ki jih je bila glava polna.

Drugo jutro je bil lep solnčen dan. Drevje na vrtu je bilo v čistem cvetju, čebelice so šumele po njem. Lahka sapica je gibala in osipala tu pa tam z vej bela cvetna peresca.

Lovre Kvas se je šetal po ozeleneli travi preko vrta, kar zagleda Manico daleč pri uljunku, kjer je ravno prej bral. Bil je tam samotni kraj, za njega tolikanj imenitnejši, ker ga je prijetno spominjal prvega spoznanja. S precej hitrimi koraki jo krene Lovre tjakaj, misleč, da bo zopet mogel vsaj kakke tri besede izgovoriti z njo. Prisedi tja ne najde deklice. Ob drugi strani je bila odšla v grad. Njegove bukve, ki jih je bil prej tam pustil, so ležale še na klopi na soncu. Zazdelo se je Lovretu, da so premaknjene, in vedoč, da jih je ona imela v rokah, jih prime Lovre z nekim prijetnim čutom.

Ko odpira knjigo, pade majhen listek papirja iz nje. Naglo ga pobere in razvije. Bila je njena pisava, v hitri svinčnikom začrtane besede: "Preljubi, varuj se! Oče in mati nekaj sumita. Pazita nate in name. Ne išči me in ne govori z menoj veliko. Vse svoje vedenje premisli prej. Ne skrbi pa nič, vse se bo s časom dobro izteklo. Še malo let!"

Roke so se mladeniču tresle, ko je to malo pisemce bral in zopet bral. Cesar se je dolgo bal, se je zgodilo. Že je videl svojo bisago povezano, že je slisal resnobno besedo gospodarjevo, ki mu kaže pot od svoje hiše in od njegove ljube v daljni svet. Ne vedoč kam, se obrne proti izhodu čez vrt in travnik proti potoku. Misli so se križale po možganih, a druga je pobijala drugo in nobena mu ni bila jasna.

Prišel je doli do potoka in taval tam po stezici ob vodi. Usede se v travo in zre v šumečo vodico. Počasi se umiri. Zamaknjenemu vase in v svojo bližnjo okolico mu je bilo težko pri srcu.

Pisemce, ki ga je imel v rokah, mu je bilo padlo na tla. Ni čul človeka, ki je prišel tiho po stezo ob potoku, postal za njegovim hrbtom in opazivši, da ga ne vidi, se skloni po strani in tiho pobral papirček.

"Lep dan je danes prijatelj!"

Po temi ogovoru se Lovre ozre in vidi Martinka za seboj.

"Kaj tako žalosten sediš, kakor bi te tresla zima in mrzlica? Solnce sije in še božji volek je vesel, ki nima več uma in pameti od Boga, kakor da izleze na prag svoje luknjice, kadar je solnčni dan. Ti si pa učen in-uma imaš kot devet drugih, pa te ni sram tu sedeti, kakor da bi bil lačen in žejen. Hej! Poskočen bodi in vesel! Tisto pisemce, ki onduka na tleh leži, ki ti ga je tvoja ljuba pisala, poberi in shrani! Že veš, kam se devajo take reči, ki dohajajo od nje. V zglavje, da se človeku kaj pridnega in prijateljnega sanja!"

"Kako veš, odkod imam to pisamo?" vpraša čude se Lovre.

"Oj, ti ljuba učenost in dobrotatiti!" odgovori Martinek. "Kaj ne veš in še zdaj ne veruješ, da sem jaz pravi deseti brat? Desetim bratom pa je dal Bog toliko več vidnosti in vednosti, kar se enkrat v malho dene."

"No če kaj veš, povej, kaj je tu v pisumu!" pravi Lovre.

"Martinek Spak, deseti brat, ve nekatero, ki je ti, moja učenost in dobrotat, ne veš. V pisanju se bere tako, da zate ni nič dobro na Slemenicah, da ne smeš Bog ve kaj za svojo hoditi. Jaz pa tako rečem in pravim: če boš ti pameten, nikdar je ne bo imel Marijan, vrag ga vzemi! Pamet imej in še nekaj časa hodi tod okoli, pa boš videl in slisal take reči, kakoršnih še nisi bral, nikdar še doživel. Videl boš, kaj se pravi "deseti brat." Le meni zaupaj, pa brez skrbi bodi!"

Lovre se zasmije.

"Ti! Varuj se, da se mi ne zamermiš! Jaz sem že nekaj izkušil. Ti si pa še mlad prevar, vse bi rad naglo storil kakor lačen pes, ki ga hišna mati izpuste v goliko k pomijam!"

"Povej mi po pravici, Martine, kaj si pravzaprav in kaj si bil. Deseti brat nisi, tega ne verjamem. Vidim pa, da si poseben človek," pravi Lovre.

"Ne verjameš, da sem deseti brat? Kakor hočeš! Vera je taka zver, da je še modri Bog ne more nikomur dati v rejo, ampak vsak jo ima, če rad hoče."

"Vidiš, to si tudi tako povedal, da moram verovati, da si se nekaj učil," pravi Lovre.

"Kaj sem se učil in še marsikaj tebi nič mari. Zato me ne izkušaj, niti ne izprašuj! Če boš živ in če mene ne brene kakov pust, boš izvedel še veliko. Da boš imel troho več vere, ti povem še eno. Ti namreč ne ravnaj po zapovedih, ki so ti dane, in ravnaj modro."

"Zakaj praviš to?"

"Tvoja ti je odavetovala da se nikar ne pečaj veliko z menoj."

"Kako to veš?" vpraša Lovre in se še bolj čudi.

"Jaz sem deseti brat, hudič! Trdoglav si! Pa v svetem pisumu se tako bere, da ženske niso za gospodarstvo. Poslušaj jo žensko tačas, kadar ti prav veli, sicer pa ne sezuvaj hlada, da bi jih ona nosila. Ne zamerim ji nič, saj ne ve, kaj beseduje, kadar govori o desetem bratu. Ali tebi bom pa zameril, če se me boš ogibal, in proč bo s tvojo srečo. Ti si se mi bil prav prikupil, zato sem se pa zagovoril, da me moraš pomniti."

Rekli se Martinek obrne in hitro koraka po stezi dalje, kakor bi ga kdo podil.

"Počakaj malo, greva skupaj!" kliče Lovre za njim.

"Le sam hodi, sam, vesel bodi, muhe zapodi, pa zapoj!" — vpije deseti brat nazaj — "če druge pesmi ne znaš pa kakovo dolgočasno zatrobi, kakor je ta-le:

Vstanite, dekleta!

Ura je deveta, ubogajte očeta, zapovedi so pa tudi le-te: Ubogajte še matere!

Le to zapoj, grdo na debelo zahrešči in če imaš gino ali katero drugo bolezen v grlu, vse te bo minilo."

Lovre se napoti domov. Med potjo sreča strica Dolfa, ki je bil namenjen v vas k Obrščaku na požirek brinovea. Moral ga je poslušati precej dolgo, ker mu je pravil, nanovo, kako je nekdanj, ko je bil še v latinskih šolah, pival in bil vesel s svojimi pajdali in vinskimi brati.

DVANAJSETO POGlavJE.

Saj polje več evetie rodi, devic dežela več goji. Fran Levstik.

Gospodar na slemenickem gradu je imel navado, svoj rojstni dan obhajati z večjo pojedino, na katero je povabil vse svoje prijatelje in znance iz obližja. Če pravimo vse, se ne sme misliti veliko krdelo družin z materami in hčarami, starimi in mladimi sinovi, zakaj Bog je poslal ta grad tako na samoto, da je gospod Benjamin, kadar se je reč najbolje obneal, lahko na prstih obeh rok seštel vse svoje izobražene in polizobražene povablence, vstevši celo dolgočpetega prifarnega škofa.

Tega leta pa je nesreča hotela, da mož še tega malega števila ni mogel popolnoma zbrati na praznovanje svojega godu. Eden so sednih graščakov se je bil zadnji božič preselil tjakaj, kjer vedno godove obhajajo; njegova vdova in hčere so nosile črno obleko in zdelo se jim je nesposobno, za zna menja neveselega srca razkazovati po veselicah. Družina bližnjega sodnika je bila odšla nekam v mesto na svatovščino starega strica po drugem kolenu, ki so ga gnale mipe že v tretje v zakon. Tako so se možu gostje odpovedali kakor tistemu bogatemu rezevu v svetem evangeliu. Gospod Vencelj s svojo hčerjo, župnik, star častnik v pokopju in učitelj, ti so obljubili. Marijana in njegovega očeta so sicer tudi vabili, a ni se vedelo, ali prideta ali ne, ker sina že dalje časa ni bilo blizu, stari pa je imel svoje odurne navade.

Posebno stari hišni Urši je bilo čez glavo, da letos najboljših gostov ne bode. Dva večera ji je ta huda preglavica jemala spanec. Sešla je namreč umna žena, da ji to ne prizadene nič manj škode kot do cele tri šmarne petice. Vse božje leto se je veselila gospodarjevega godu, da ji bo ta ali ta kaj okroglega stnil v pest, za kar ne bo treba drugega delati kot malo postreči. Samo to je še tolažilo varčno ženko, da iz njene škode izhaja gospe korist. Koliko se bo namreč prihranilo mesa, zabele, vina in druge take ropotije!

Lepo jasno jutro je bila na Benjaminovega godu dan.

Marijan je bil zgodaj vstal, poklical psa s seboj in šel čez travnik. Zapalil si je pipo tobaka in je ravno preudarjal, ali bi šel na Slemenice ali ne. Veliko vzrokov je menda govorilo za: pojdi, še več pa menda za: vrni se, zakaj večkrat je postal, pogled obrnil v tla, debelo potegnili dima in zopet storil nekaj počasnih stopinj. Nazadnje pa ni bilo dvomit, kako se je odločil, kajti pot, ki ga je ubral, je držal proti hosti, tako da je Slemenice imel za hrbtom.

Tam na robu gozda se vleže znak v sene in natlači v drugo tobaka. Kdor bi ga bil videl tako brez vsega opravaka na tak lep dan in še dopoldnanjšo uro zreti samo za sivimi oblaki, ki jih je malomarno izpušal iz ust, bi bil dejal: "To je živo pisana podoba takih ljudi, ki ne delajo nič, ne mislijo nič."

Ne moremo trditi, da bi naš gospodil ne bil zares ničesar mislil. Nasproti se pa tudi ne da več doognati, kaj mu je rojilo po glavi; ali je morda preudarjal, kako bi se kadilo, ko bi pili dal napraviti novo srebrno kovanje, ali pa je premišljeval, kar poje narodna pesem:

Sinoči je pa slan es pala na zelene travnike; je vse evetje pomorila in vse mlade ročice. Men' pa ni tolikan za ročce, če jih slanica pomori. Meni je za dekle moje, če me ona zapusti.

Naj bo že tako ali tako: konec svojega premišljevanja je Marijan — trdo zaspal, tako da mu je njegova najzvestejša ljuba, pipa, padla iz ust.

Zbudi se šele, ko ga nekdo podreza s palico. Odpre oči in vidi svojega očeta pred seboj.

"Ali se nisi po noči naspal?" ga vpraša stari malomarno.

Sin vstane, pobere pipo in klobuk, pa ne odgovori ničesar. Oče se obrne proč in hoče iti zopet svojo pot, ker veliko s sinom navadno še ni govoril. Pa kakor bi se nekaj domislil, se vrne, nekako ostro pogleda sina in vpraša: "Kaj da ne greš danes med ljudi? Ali te niso vabili?"

(Dalje prihodnjič.)